

Isikunimede ajalugu Euroopas. Lisanimed. Perekonnanimed.

Me oleme varem rääkinud, et muistsel ajal valitses pea kõikjal ainunime mall. Roomlastel oli küll kujunenud päritava sugukonnanime traditsioon, kuid 4.–5. sajandiks oli sealgi üle mindud põhimõtteliselt ainult ühele nimele. Rooma rahvaarvu vähenedes (476. aasta järel vähenes endise miljonlinna elanike arv umbes 40 000-ni) see tendents süvenes.

Esimese aastatuhande lõpu ja teise aastatuhande alguse Euroopa hakkab aga uuesti üle minema mitme nime mallile. Millest see on tingitud?

Laias laastus võib välja tuua kolm põhjust.

1. Kõrg-keskajal hakkas uuesti kasvama linnaelanike arv. Elanike arvu suurenedes ja rahvastiku koondudes ei piisanud enam ühest nimest isikute eristamiseks.
2. Ristiusu levikuga levis kristlik nimevara. Muistne elav ja vaba nimemoodustus unustati, omaks võeti piiratud hulk valmisnimesid. Nimevara vaesestus, nimevalik kitsenes. Nimed hakkasid sagedamini korduma.
3. Õigus- ja valitsuskorra ning maksustamise arenedes hakati endisest süstemaatilisemalt rahvastiku üle arvet pidama. Iga isiku märkimiseks vajati kindlat eristavat tunnust, tihti korduvad kiriklikud eesnimed selle ülesandega toime ei tulnud. Kirjapanijate huvides oli, et nimed, ka lisanimed, oleksid püsivad. Nii on päritavad lisanimed mõnes mõttes bürokraatia sünnitiseks. Kerjustel, vandersellidel, rändavatel juutidel ja mustlastel, see tähendab neil, kes makse ei maksnud, piisas veel kaua aega ainult ühest nimest.
4. Aadlike õigust maaomandile tavatseti tähistada lisanimega, mis tulenes omandis oleva maakoha nimest omastuspartikli abil (prantsuse *de*, inglise *of*, saksa *von*, *zu*, rootsi *af*). Kuna õigused ja omand pärandusid suguvõsa piires, kujunesid sellistest lisanimedest päritavad lisanimed ehk perekonnanimed.

Päritavate lisanimede mood levis Itaalia aadelkonna kaudu 8. sajandi paiku Põhja-Itaalia linnaelanike, peamiselt kaupmeeste hulka, sealt moenähtusena Lõuna-Prantsusmaale Provence'i ja juba 10. sajandil ka Lõuna-Saksamaa linnadesse. Sealt levis uus mood kiiresti põhja ja itta. Maini-äärses Frankfurdis oli 1312. aastal 66% linnakodanikest perekonnanimeta, 1351. a aga ainult 34%. Inglismaale jõudsid perekonnanimed ühes normannide vallutusretkega 11. sajandil, Põhja-Euroopasse Taani ja Saksamaa kaudu 15.–16. sajandil. Ungaris kujunesid perekonnanimed 14.–18. sajandi jooksul. Paljudel, eelkõige slaavi rahvastel, korvas pikka aega perekonnanime isanime tarvis. Nt Bulgaarias Peter Simonov > Dimitri Petrov > Damjan Dimitrov. Siiski tulid ka slaavlastel pikkamööda isanime kõrval tarvitusele perekonnanimed. Poolas oli neid aadlikel 15.–16. sajandil, lihtrahval 18. sajandist alates. Vene aadelkonnal oli perekonnanimesid vähemalt juba 15. sajandil, lihtrahva seas muutusid need aga üldiseks alles pärast pärisorjusest vabastamist 19. sajandi teisel poolel. Baieris kehtestati üldine perekonnanime kohustus 1677, Austrias 1776, Preisimaal 1794, Prantsusmaal Napoleoni ajal. Varem oli mitmel maal kehtestatud perekonnanimede kohustus aadlikele, nt Taanis 1526 ja Rootsis 1626.

Kui korraks Euroopast väljapoole vaadata, siis näiteks Jaapanis üldistusid perekonnanimed pärast 1868. aasta revolutsiooni, Türgis seoses 1929. ja 1934. a määrustega, Tuneesias 1959. a.

Esialgu oli seega perekonnanimesid peamiselt aadlikel ja kaupmeestel, kelle puhul vara ning õiguste pärandamisel oli oluline nime samasus. Neil muutusid päritavad lisanimed üldiseks juba 16. sajandi paiku. Teistele seisustele piisas esialgu isikukohasest lisanimest. Alles ajapikku muutusid ka nende lisanimed päritavateks. Talurahvas sai püsivad pärandatavad perekonnanimed kõige hiljem, mõnel maal alles 19.–20. sajandil.

Perekonnanimede ajalugu käsitledes tuleb seega esmalt käsitleda lisanimesid.

Definitsioon: **lisanimi on** isiku eesnimele lisatud üldjuhul individuaalne nimeosis, mis eristab teda teistest samanimelistest ja ei ole päritav ega ametlik. Päritavad ametlikud lisanimed on perekonnanimed.

Vanemates allikates on isiku eesnimele tihti lisatud selgitav märkus – tema isa nimi, ametiosutus, päritolu- või omanduses oleva koha nimi jm. Selliste märkuste puhul on raske otsustada, kas lisand on tõepoolest isikunime osa või ainult täpsustav märkus. Näiteks Nicolaus filius Petri ‘Nicolaus Peteri poeg’, Job de genere Woyk ‘Job Woykide suguvõsast’, Hercules de Ferreo Castro ‘Ercules, Ferreo lossist’, Johannes filius Nicolai dicti Ayakas ‘Johannes Nicolai poeg, keda kutsutakse Ayakas’. Ajapikku on sellised lisandid igatahes isikunime osaks kujunenud. Näiteks nii, et sõna ‘poeg’ langes vahelt ära: Nicolaus filius Petri > Nicolaus Petri.

Erinevalt perekonnanimedest olid lisanimed muutlikud. Toon ühe näite 15. sajandi Ungarist. Seal tõsteti ametnik István Bothos aadliseisusse ja läänistati talle maatükk Félegyházast. Seejärel kutsus ta ennast István Félegyháziks. Kümnekond aastat hiljem vahetas ta oma maad Tahi külla ja esineb sealpeale nime all István Tahi. Muutlikkus, isikukohasus eristabki lisanimed perekonnanimedest.

Kui vaadata, kust lisanimesid ammutati, siis laias laastus oleksid lisanimed allikad järgmised.

1. Isanimi. Vormilisest küljest saab eristada järgmisi mooduseid:

- a) lisanimeks on pelk isa eesnimi: ung Jakab Benkö (< Benedek), Gáspár Barta (< Bertalan); prantsuse Philippe, Simond, Michelet; vn Anton, Hariton, Kuz’ma;
- b) isa eesnimi, millele on liidetud sõna ‘poeg’: sm Paavonpoika, Kaupinpoika; ungari Pálffy, Mihalfy; inglise Johnson, Robinson, Fitzgerald; šoti MacDonald, MacKinley; iiri O’Brien; taani ja norra Andersen, Jakobsen, Hansen; rootsi ja islandi Erikson, Larson [kaart kilel: isanimed Euroopas];
- c) isa eesnime genitiiv: sm Matinolli, Juntinheikki; ungari Ferenczy, Lukácsi; inglise Jones, Williams; sks Peters, Martens; vene Petrov, Pavlov, Simonov; serbo-horvaadi Damjanić, Milosich, Jakubović; rumeenia Antonescu, Grigorescu. [Vt kile: patronüüm Euroopas.]

Harva esineb lisanimedena emanime, nt ung Borbis, Borkó (< Borbála), Dorkó (< Dorottya), Kató, Magda; pr Colette (< Nicolette), Lamartine; vene (Oleg) Nastas’ič (< Anastasija), (Vasilij) Maričinič (< Marija); sks Elsenhans, Nesensohn (< Agnes).

2. Päritolu- või omanduses oleva koha nimi.

Tavaline lisanimedega allikas on päritolu- või omanduses oleva koha nimi. Omanduses oleva koha nimi oli lisanimeks eelkõige aadlikel ja taluperemeestel. Päritolukohta märkivad lisanimed on tavaliselt neil, kes palju ringi liiguvad või muudavad elupaika. Eelkõige siis kaupmeestel, maal uusasukatel. Nt vn aadlinimed Tver > Tverskoj, Obolenskij, Trubeckoj, Vjazemskij, päritolu järgi Moskvitinov; ung Szécsényi > pn Szécsényi, Bátorj > pn Báthory, Kölçse > pn Kölçsey, Bodrogi > pn Bodrogi; sks Attingshausen, Bischofshausen, von Würzburg, von Hindenburg, Wiener, Hamburger; ingl Montgomery.

3. Etnilise päritolu osutus.

Ung Török ‘türklane’, Tatár ‘tatarlane’, Tóth ‘sloveen’, Horváth ‘horvaat’, Németh ‘sakslane’, Olasz ‘itaallane’; sm Virolainen, Ruotsalainen; pr Lallemand ‘sakslane’, Langlois ‘inglane’; ingl Scott ‘šotlane’, French ‘prantslane’; sks Friese, Schweizer, Däne.

4. Ametiosutus.

Ametiosutus on heaks eristavaks lisanimeks käsitöölise ning vaimulike puhul. Nt sm Lukkarinen ‘köster’, Seppänen; ung Kalmár ‘kaupmees’, Pap ‘preester’, Szabó ‘rätsep’, Varga ‘kingsepp’, Kovács ‘sepp’, Molnár ‘mölder’, Mészáros ‘lihunik’; sks Glöckner ‘kella-meis, köster’, Müller ‘mölder’, Schmidt ‘sepp’; ingl Taylor ‘rätsep’, Turner ‘treial’, Baker ‘pagar’, Smith ‘sepp’; pr Boulanger ‘pagar’, Boucher ‘lihunik’, Tailleur ‘rätsep’; itaalia

Ferrari 'sepp', Fogazzaro 'pagar'; vene Popov 'papp, gen.', Kuznecov 'sepp, gen.' [kile: *sepp* Euroopas]. Metonüümia kaudu osutavad ametile ka lisanimed, milleks on mõne ametialale iseloomuliku eseme või töövõtte nimetus, nt ung Csuka 'haug', Háló 'kalavõrk', Fazék 'pada', Buzas 'nisu, adj'; sks Pfeffersack 'piprakott – kaupmeeste kohta', Schilling, Pfennig 'šilling, penn', taani Baad 'paat'.

5. Iseloomustav hüüdnimi.

Iseloomustavad hüüdnimed olid tavalisemad linna ning maa madalamate kihtide (teenijate, sulaste) hulgas.

- a. Väliste tunnuste järgi: sm Takku, Partanen, Rautasääri; ung Fodor 'lokk, kihar', Fekete 'must', Szöke 'hele', Veres 'punakas', Kövér 'paks', Balogh 'vasakukäeline', Nagy 'suur', Kis 'väike'; ingl Bacon 'peki', Brown 'pruun'; pr Rousseau 'punakas', Leblanc 'kahvatu, hele'; it Rossi 'punapea'; sks Braun, Grossmann; vn Belozub, Skorohod; taani Hvid 'valge, hele'.
- b. Iseloomuomaduste järgi: ung Jó 'hea', Jámbor 'vaga', Forgó 'virk', Keserü 'õel', Vad 'metsik'; sks Kluge 'arukas', Ehrlich 'aus', vn Miloserd 'heasüdamlik'.
- c. Varandusliku seisukorra järgi: ung Dús 'päratu rikas', Forintos 'rahakas', Gazdag 'rikas', Szegény 'vaene'.
- d. Pilkav nimetus, nt talupoegade hüüdnimed ung Császár 'keiser', Király 'kuningas', Herceg 'hertsog', Nemes 'aadlik', Pap 'papp'.
- e. Nimekandjale omane keeleväljend, nt ung Hé 'kuule', Hohó 'hei', Hiszedé 'usud sa', Lassan 'tasa, aeglaselt'.

6. Loomariik.

Lisanimedeks on rohkesti loomanimetusi. Ilmselt mängib nende puhul kaasa metafoor. Nt ung Kakas 'kukk', Róka 'rebane', Szarka 'harakas', Sas 'kotkas'; sm Repo, Orava; ingl Fox 'rebane'; it Orsini 'karuke', vene Baran, Orel.

7. Taimeriik.

Nt vn Dub, Bereza.

Needsamad rühmad, nii nagu need olid lisanimed, kujunesid ka perekonnanimedeks. Siin midagi erilist lisada ei ole.

Perekonnanimede ajaloos Euroopas on mõni huvitav järk, mida tahaks veel mainida. Renessansiaja (15.–16. sajand) antiigihalus kajastus ka nimedes. Hakati kasutama klassikalisest kirjandusest tuntud nimesid, latiniseeriti või helleniseeriti olemasolevaid. Humanistlik-klassitsistlik maailmavaade kandis seda traditsiooni edasi ja nii kohtame **õpetlasnimede** vorme ka edaspidi, 17., 18., kohati isegi 19. sajandil. Eriti armastasid selliseid nimesid õpetlased ja vaimulikud. Varasema aja kohta: näiteks 16. sajandi Rootsi vaimulik-konnas on käibinud nimed nagu Ericus Eriki, Olaus Petri. Saksamaalt näiteid tuues: Lutz > Lucius, Köpflin > Capito. 19. sajandi Taanist on teada Telemachos Albert Dreboldt (1811), Carl Adonis Jacobsen (1845).

Latiniseerida võidi isanimi või ametinimetus või siis olemasolev mingi muu lisanimi. Ka kohanimedest võidi teha "omaladinaid". Nt Soomest: Kytämäki > Chydenius, Äyräpää > Europaeus, Toppila > Topelius, Kalajoki > Calamnius, Suolahti > Palander (lad palus 'soo'), Pesonen > Pesonius, Hirvelä > Alcenius (lad. alces 'põder'), Linna > Castrén (lad. castrum 'kindlus'). Rootsis: Högsböla (kohanimi) > pn Altenius (lad altus = rts hög 'kõrge'), Sandhem > Arenius (lad arena = rts sand), Smedby > Fabricius (lad faber = rts smed), Stenstorp > Petrande (kr petra = rts sten).

Vahel oli sobiva nimekuju leidmine üsna pikk protsess. Soomest Maunulast pärinev noormees avastas, et soome Maunu on seesama mis ladina Magnus 'suur'. Tegi endale nime Magnulin. Hiljem hakkas talle rohkem meeldima vastavasisuline kreeka sõna megás või

megále. Nii sai nimest Megalin. Ja seejärel hoopis sama tähendusega heebrea sõnast gadól tulenev Gadolin.

Peamiselt kasutati selliste nimede moodustamiseks ladina sufikseid -ius, -inus, -enius, -elius, -erus, -ichius, -ensis; kreeka -ander. Aja jooksul need lühenesid > -in, -en, -el, -er, nt Castrenius > Castrén, Linnaeus > Linné.

Paljudes allutatud maades on allutatud rahvas oma nimesid muutnud valitseva rahva malli kohaseks. Nt Soomes rootsistati nimesid kuni XIX sajandi teise pooleni üsna aktiivselt. Haapkylä > Aspelin, Pakkala > Frosterus. Rahvusromantismi levides olukord muutus ja hakati hoopis omapäraseid nimesid ihaldama. 1906. aastal muudeti Soomes ühekorraga umbes 30 000 rootsipärasest nime soomepärasesteks.

Paljudes maades pandi perekonnanimed kampaania korras. Ses suhtes on iseloomulik perekonnanimede panek Euroopa juutidele 18.–19. sajandil.

Kuigi üksikutel Euroopa juutidel oli perekonnanimesid juba 16. sajandil (nt Viinis Auerbach, Goldschmidt, Horowitz, Plan, Schick, Zigeiner; Berliinis: Mendelssohn, Gompertz, Herz), oli neist suurem osa perekonnanimedeta. Esimesena kohustas juute perekonnanimesid võtma Austria keiser Joseph II (18. saj lõpp), Preisimaal tehti seda 1812, Baieris 1813.

Valik oli vaba. Paljud valisid heebrea nimesid Vanast Testamendist (Abraham, Jakob, Moses) ja nendest moodustatud patronüüme (Jakoby, Jakobson, Mosceles). Patronüüme moodustati ka heebrea ben 'poeg' abil: Benary 'lõvi poeg', Penfey 'Phoebuse poeg'. Matronüümne on näiteks Jetteles 'Jetteli poeg'. Heebreakeelsete kõrval valiti rohkelt ka uusülemsaksakeelseid nimesid. Nt iseloomuomaduste järele: Edel 'üllas', Ehrlich 'aus', Freundlich 'sõbralik', Treu 'truu'; loomanimetustest: Hirsch 'hirm', Wolf 'hunt', Adler 'kotkas'; kohanimedest: Cassel, Falkenstein, Schwarzenberg, Worms, Würzburg; kohanimedest päritolu märkivad er-tuletised: Frankfurter 'frankfurtlane', Friedländer, Hildesheimer.

Armastati ka ilukõlalisi nimesid, mida me tunneme tüüpiliste juudinimedena. Nt komponendi gold 'kuld' abil: Gold, Golde, Feingold, Goldader, Goldbach, Goldbaum, Goldberger, Goldenberg, Goldenkranz, Goldfaden, Goldfarb, Goldfinger, Goldmann, Goldmark, Goldreich, Goldstein, Goldstrom, Goldtreu jm. Popid nimeosised olid ka Silber 'hõbe', Löwe 'lõvi, Lilien 'liilia', Thal 'org': Löwenthal, Rosendorf, Rosenberg, Lilienthal. Tüüpilisi juutide nimesid on veel Cohn, Cohen, Cohnfeld < 'preester', Lewinthal < 'Leevi, leviit', Aronsbach < Aaron, Moosese vend.

Kus komisjonid on nimevalikul kaasa rääkinud, seal leidub üllatavaid nimesid, nt Küssmich 'suudle mind', Temperaturwechsel 'temperatuurimuutus', Schnapser 'napsitaja', Eselskopf 'eeslipea', Ochsenchwanz 'tallesaba', Drachenblut 'loheveri', Stinker 'haisukott', Taschengreifer 'taskuhaarats'.

Hea näide kampaania korras nimepaneku kohta on perekonnanimede panek eestlastele XIX sajandi algupoolel, mida me edaspidi loengutes lähemalt käsitleme. Tolle aja kontekstis ei olnud see sugugi mingi erakordne ettevõtmine. Eestlaste perekonnanimistu on üsnagi hästi võrreldav eelmainitud juutide saksakeelse perekonnanimistuga.

Lõpetuseks mõnede maade perekonnanimede sagedusnimestikud:

Norra 2000:

Hansen (61 433)
Olsen
Johansen
Larsen
Andersen
Nilsen
Pedersen
Kristiansen
Jensen
Karlsen (23 158)

Rootsi 1995:

Johansson (306 895)
Andersson
Karlsson
Nilsson
Eriksson
Larsson
Olsson
Persson
Svensson
Pettersson (113 202)

Taani 2000:

Jensen (315 069)
Nielsen
Hansen
Pedersen
Andersen
Christensen
Larsen
Sørensen
Rasmussen
Jørgensen (101 069)

Fääri 1992:

Joensen (2763)
Hansen
Jacobsen
Olsen
Poulsen
Petersen
Johannesen
Nielsen
Jensen
Danielsen (589)

Saksamaa:

Müller
Schmidt
Schneider
Fischer
Meyer
Weber
Schulz
Wagner
Becker
Hoffmann

Inglismaa ja Wales:

Smith
Jones
Williams
Taylor
Davies
Brown
Thomas
Evans
Roberts
Johnson

USA:

Smith
Johnson
Williams
Brown
Jones
Miller
Davis
Wilson
Anderson
Taylor

Prantsusmaa:

Martin
Bernard
Durand
Dubois
Petit
Thomas
Robert
Moreau
Richard
Michel

Itaalia:

Rossi
Russo
Ferrari
Esposito
Bianchi
Romano
Colombo
Bruno
Ricci
Marino

Holland:

De Jong
Jansen
De Vries
Van De(n) Berg
Bakker
Van Dijk
Janssen
Visser
Smit
De Boer

Soome 1998:

Virtanen (23 888)
Korhonen
Nieminen
Mäkinen
Mäkelä
Hämäläinen
Laine
Koskinen
Heikkinen
Järvinen (16 870)

Festi 1995:

Tamm (5313)
Saar
Sepp
Mägi
Kask
Kukk
Rebane
Ilves
Pärm
Koppel (1925)

1) ISANIMI

- a) lisanimeks on pelk isa eesnimi: ung Jakab Benkő (< Benedek), Gáspár Barta (< Bertalan); pr Philippe, Simond, Michelet; vn Anton, Hariton, Kuz'ma.
- b) isa eesnimi, millele on liidetud sõna 'poeg': sm Paavonpoika, Kaupinpoika; ung Pálffy, Mihalfy; ingl Johnson, Robinson, Fitzgerald; šoti MacDonald, MacKinley; iiri O'Brien; taani ja norra Andersen, Jakobsen, Hansen; rootsi ja islandi Erikson, Larson.
- c) isa eesnime genitiiv: sm Matinolli, Juntinheikki; ung Ferenczy, Lukácsi; ingl Jones, Williams; sks Peters, Martens; vn Petrov, Pavlov, Simonov; serbo-horvaadi Damjanić, Milosich, Jakubović; rumeenia Antonescu, Grigorescu.
- d) harva esineb lisanimedena emanime, nt ung Borbis, Borkó (< Borbála), Dorkó (< Dorotyya), Kató, Magda; pr Colette (< Nicolette), Lamartine; vn Nastas'ič (< Anastasija), Maričinič (< Marija); sks Elsenhans, Nesensohn (< Agnes).

2) PÄRITOLU- VÕI OMANDUSES OLEVA KOHA NIMI

Vene aadlinimed Tverskoj < Tver, Obolenskij, Trubeckoj, Vjazemskij, päritolu järgi Moskvitinov; ung Szécsényi > pn Szécsényi, Bátorj > pn Báthory, Kölcse > pn Kölcsey, Bodrogi > pn Bodrogi; sks Attingshausen, Bischofshausen, von Würzburg, von Hindenburg, Wiener, Hamburger; ingl. Montgomery.

3) ETNILISE PÄRITOLU OSUTUS

Ung Török 'türklane', Tatár 'tatarlane', Tóth 'slopeen', Horváth 'horvaat', Németh 'sakslane', Olasz 'itaallane'; sm Virolainen, Ruotsalainen; pr Lallemand 'sakslane', Langlois 'inglane'; ingl Scott 'šotlane', French 'prantslane'; sks Friese, Schweizer, Däne.

4) AMETIOSUTUS

Sm Lukkarinen 'köster', Seppänen; ung Kalmár 'kaupmees', Pap 'preester', Szabó 'rätsep', Varga 'kingsepp', Kovács 'sepp', Molnár 'mölder', Mészáros 'lihunik'; sks Glöckner 'kellamees, köster', Müller 'mölder', Schmidt 'sepp'; ingl Taylor 'rätsep', Turner 'treial', Baker 'pagar', Smith 'sepp'; pr Boulanger 'pagar', Boucher 'lihunik', Tailleur 'rätsep'; it Ferrari 'sepp', Fogazzaro 'pagar'; vn Popov 'papp, gen.', Kuznecov 'sepp, gen.'

Metonüümia kaudu osutavad ametile ung Csuka 'haug', Háló 'kalavõrk', Fazék 'pada', Buzas 'nisu, adj'; sks Pfeffersack 'piprakott', Schilling 'šilling', Pfennig 'penn', taani Baad 'paat'.

5) ISELOOMUSTAV HÜÜDNIMI

- a) väliste tunnuste järgi: sm Takku, Partanen, Rautasääri; ung Fodor 'lokk, kihar', Fekete 'must', Szöke 'hele', Veres 'punakas', Kövér 'paks', Balogh 'vasakukäeline', Nagy 'suur', Kis 'väike'; ingl Bacon 'peki', Brown 'pruun'; pr Rousseau 'punakas', Leblanc 'kahvatu, hele'; it Rossi 'punapea'; sks Braun, Grossmann; vn Belozub, Skorohod; taani Hvid 'valge, hele'.
- b) iseloomuomaduste järgi: ung Jó 'hea', Jámbor 'vaga', Forgó 'virk', Keserü 'õel', Vad 'metsik'; sks Kluge 'arukas', Ehrlich 'aus', vn Miloserd 'heasüdamlik'.
- c) varandusliku seisukorra järgi: ung Dús 'päratu rikas', Forintos 'rahakas', Gazdag 'rikas', Szegény 'vaene'.
- d) pilkav ametinimetus: ung Császár 'keiser', Király 'kuningas', Herceg 'hertsog', Nemes 'aadlik', Pap 'papp'.
- e) nimekandjale omane keeleväljend: ung Hé 'kuule', Hohó 'hei', Hiszedé 'usud sa', Lissan 'tasa, aeglaselt'.

6) LOOMARIIK

Ung Kakas 'kukk', Róka 'rebane', Szarka 'harakas', Sas 'kotkas'; sm Repo, Orava; ingl Fox 'rebane'; it Orsini 'karuke', vene Baran, Orel.

7) TAIMERIIK

Vn Dub, Bereza

Ericus Eri, Olaus Petri, Lutz > Lucius, Köpflin > Capito, Telemachos Albert, Carl Adonis.

Kytämäki > Chydenius, Äyräpää > Europaeus, Toppila > Topelius, Kalajoki > Calamnius, Suolahti > Palander (lad palus 'soo'), Pesonen > Pesonius, Hirvelä > Alcenius (lad. alces 'pöder'), Linna > Castrén (lad. castrum 'kindlus')

Högsböla > Altenius (lad altus = rts hög 'kõrge'), Sandhem > Arenius (lad arena = rts sand), Smedby > Fabricius (lad faber = rts smed), Stenstorp > Petrande (kr petra = rts sten).

lad. -ius, -inus, -enius, -elius, -erus, -ichius, -ensis; kr -ander > -in, -en, -el, -er

(Castrenius > Castrén, Linnaeus > Linné.)

Haapkyllä > Aspelin, Pakkala > Frosterus

Auerbach, Goldschmidt, Horowitz, Plan, Schick, Zigeiner, Mendelssohn, Gompertz, Herz

Abraham, Jakob, Moses; Jakoby, Jakobson, Mosceles; Benary 'lõvipoeg', Penfey 'Phoebuse poeg, Jetteles 'Jetteli poeg'

Edel 'üllas', Ehrlich 'aus', Freundlich 'sõbralik', Treu 'truu'; Hirsch 'hiv', Wolf 'hunt', Adler 'kotkas'; Cassel, Falkenstein, Schwarzenberg, Worms, Würzbur, Frankfurter, Friedländer, Hildesheimer.

gold 'kuld': Gold, Golde, Feingold, Goldader, Goldbach, Goldbaum, Goldberger, Goldenberg, Goldenkranz, Goldfaden, Goldfarb, Goldfinger, Goldmann, Goldmark, Goldreich, Goldstein, Goldstrom, Goldtreu.

Löwenthal, Rosendorf, Rosenberg, Lilienthal, Cohn, Cohen, Cohnfeld (< 'preester'), Lewinthal (< 'Leevi, leviit'), Aronsbach < Aaron.

KüsseMich 'suudle mind', Temperaturwechsel 'temperatuurimuutus', Schnapser 'napsitaja', Eselskopf 'eeslipea', OchsenSchwanz 'tallesaba', Drachenblut 'loheveri', Stinker 'haisukott', Taschengreifer 'taskuhaarats'.